

Luottamushenkilöt osallistumassa ja osallistamassa päätöksentekoon

Kuntapäättäjä-live

Kuntapäätäjä -Live

Tietoa kuntajohtamisesta ja demokratiasta

Vuoden 2026 tilaisuudet

✓ Luottamushenkilöt osallistumassa ja osallistamassa päätöksentekoon	13.5. klo 15-16
✓ Nuorten tulevaisuususkon kestävämmässä päätöksenteossa	10.6. klo 15-16
✓ Demokratian tilannekuva	26.8. klo 15-16
✓ Kuntajohtajan työ ja työhyvinvointi	4.11. klo 15-16
✓ Kuntakentän kiinnostavimmat keskustelut vuonna 2026	9.12. klo 15-16

Lisää tietoa tapahtumista ja ilmoittautuminen:

<https://www.kuntaliitto.fi/valtuutettu/kuntapaattajalive>

DIGIVIKKO 1.-5.6.2026

Kutsumme yhteisen keskustelun ja kehittämiskysymysten äärelle niin kuntia, kuntien keskeisiä sidosryhmiä ja julkista hallintoa, kuin yrityksiäkin.

Ajankohtaisia kuntien digitalisaatioon liittyviä aiheita

- Ma, ti ja pe: etäohjelmaa
- Ke ja to: ohjelmaa ja verkostoitumista Kuntatalolla
(mm. *Digitalisaatio-dialogit: mikä on kuntien ja suomalaisen julkisen yhteiskunnan digitalisaation tulevaisuus?*)

Digitalisaatio on **kuntienkin toimintaa läpileikkaava teema**. Toivomme näkevämme digiviikolla entistä enemmän myös kuntajohdon osallistumista yhteisestä aiheesta keskusteluun.

Tapahtuma on maksuton!
Ilmoittautuminen ja ohjelma:
kuntaliitto.fi/digiviikko

KANSALLINEN DEMOKRATIAPÄIVÄ 2026

**-Miten vahvistamme luottamusta
muuttuvassa maailmassa.**

Kuntaliitto, oikeusministeriö,
valtiovarainministeriö, Hyvil ja Sitra
järjestävät vuosittain yhteistyönä
Kansallisen Demokratiapäivän.

Varaa tämän vuoden demokratiapäivän
aika jo nyt kalenteristasi:

28.10.2026 klo 9-12
Kuntatalolla ja verkossa

Kuntapäätäjä – Live 13.5.

Luottamushenkilöt osallistumassa ja osallistamassa päätöksentekoon

Alustukset

Päätöksenteon vaiheet, vaikuttaminen ja näiden johtaminen

Ville Nieminen, Erityisasiantuntija, Kuntaliitto

Pohjoismaisia esimerkkejä kuntalaisten osallistamiseen

Marianne Pekola-Sjöblom, Tutkimuspäällikkö, Kuntaliitto

Keskustelu

Nuoret luottamushenkilöt osallistumassa ja osallistamassa

Kaisa Pasonen, valtuutettu, Hirvensalmi

Vilhelmiina Eskola, valtuutettu, Porvoo

Maria Markkula, varavaltuutettu, Tampere

Marianne Pekola-Sjöblom, Kuntaliitto

Ville Nieminen, Kuntaliitto

Osallistamisen johtaminen ja valmisteluun osallistaminen

Ville Nieminen,
erityisasiantuntija, Kuntaliitto

Osallisuus, osallistuminen ja osallistaminen

- **Osallisuus:** Ihminen voi vaikuttaa elämäänsä ja hänelle tärkeisiin asioihin. Osallisuus on myös, että ihminen on yhteydessä toisiin ihmisiin ja saa muilta arvostusta ja kiitosta. (THL)
- **Osallistuminen:** Aktiivista toimintaa, tekemistä, osaa ottamista ja toimintaan osallistumista. Se on väline, jolla osallisuutta toteutetaan käytännössä.
- **Osallistaminen:** Toimintaa, jolla mahdollistetaan tai tuetaan osallistumista ja osallisuuden kehittymistä.

Osallistamisen johtamisen keskiössä on rakentaa edellytyksiä osallistumiselle sekä tarkastella, missä vaiheissa ja miten eri kohderyhmät voivat tuottaa tietoa sekä vaikuttaa kunnan toimintaan ja päätöksentekoon.

Osallistamisen johtaminen kunnissa

Osallistamisen johtaminen

- Selkeät vastuut ja osallistamisen koordinointi
- Luottamushenkilöiden ja viranhaltijoiden roolit ja vastuut
- Johtoryhmätyöskentely
- Positiivinen keskustelukulttuuri
- Epäviralliset ja viralliset vuorovaikutuskanavat
- Viestintä ja avoimuus
- Osaaminen
- Tavoitteiden asetus ja seuranta

Päätöksenteko

- Vireilletulon ennakointi
- Osallistava valmistelu
- Tiedon saatavuus
- Keskustelun mahdollistaminen
- Jatkuva vuorovaikutus
- Päätöksen ennakoarviointi ja seuranta
- Roolit ja vastuut päätöksenteon eri vaiheissa

Osallisuutta edistävän hallintomallin periaatteet (THL):

- 1. Kumppanuus julkisten** (esim. kunnan viranomaiset ja poliitikot), yksityisten (esim. järjestöt ja yritykset) ja kansalaisten (esim. palvelujen käyttäjät tai omaiset) kesken (niin kutsuttu 4P-kumppanuus, Public-Private-People Partnership). Kumppanuus on edellytys sille, että saadaan kehitettyä yhteistuotannon ja yhteisluomisen rakenteet.
- 2. Yhteistuotannon** (co-production) **ja yhteisluomisen** (co-creation) mahdollistavat rakenteet, käytännöt ja kulttuuri.
- 3. Tulos- ja vaikuttavuusperusteisuus** eli yhdessä sovittujen tavoitteidensuuntaisesti toimiminen. Tavoitteiden toteutumista voidaan mitata objektiivisesti ja/tai subjektiivisesti. Toivotuista tuloksista ja niiden arvioimisesta keskustellaan ja neuvotellaan alusta alkaen, kun kumppanit kokoontuvat yhteen.

10

- 4.** Lähde: Osallisuuden edistäjän opas: <https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-408-088-0>

Osallistamisen johtamisen välineet

- Osallistamisen johtaminen toteutuu arkipäiväisissä kohtaamisissa ja kokouksissa
- Osallistamista johdetaan myös kunnan strategisen johtamisen asiakirjoilla
 - Kuntastrategia
 - Hallintosääntö
 - Osallisuusohjelma
 - Hyvinvointikertomus tai
 - muut suunnitelmat ja asiakirjat

Osallisuusohjelma määrittelee kunnan osallistamisen periaatteet

- Osallisuusohjelmassa määritellään tavoitteet osallisuuden edistämiseksi erityisesti suurissa kunnissa (yli 50 000 asukkaan). Pienemmissä (alle 50 000 asukasta) yleisempää on sijoittaa tavoitteet osaksi laajempaa kokonaisuutta (THL: Kuntajohdon TEA-kysely)
- Osallisuusohjelman tyylit vaihtelevat osallistumislupauksesta osallistamisen periaatteisiin
- Osallisuusohjelmaa olisi tärkeä hyödyntää johtamisen välineenä
 - Mitkä periaatteet ohjaavat osallistamista?
 - Kuka vastaa toiminnasta?
 - Missä asioissa tai mille kohderyhmille osallistaminen on erityisen tärkeää?

Vireilletulo

Asian vireilletulosta alkaa viranomaisen käsittelyvelvollisuus. Viranomaisella on velvollisuus käsitellä ja antaa päätös asianmukaisesti vireille tulleessa asiassa.

Välineitä: Kuntalaisaloite, valtuustoaloite, Listapalaverit, puheenjohtajiston tapaamiset, Lautakuntien sisäiset viestintäkanavat, Johtoryhmätyöskentely

Valmistelu

Viranomaisen on huolehdittava asian riittävästä ja asianmukaisesta selvittämisestä hankkimalla asian ratkaisemiseksi tarpeelliset tiedot ja selvitykset. Valmistelussa on huomioitava valmisteltavan päätöksen arvioidut vaikutukset hyvinvointiin ja terveyteen sekä ympäristöön.

Välineitä: Kuntalaiskuulemiset, Yhteinen vaikutusten arviointi sidosryhmien kanssa, Infot ja iltakoulut, Puheenjohtajiston ja puolueiden edustajien tapaamiset, Ohjaus-/työryhmät, Hankekohtaiset linjaukset, yhteiskehittäminen/ muut työpajat

Päätöksenteko

Valmistelun pohjalta tehdään asiasta sen vaativan tason päätös, jota lähdetään sen jälkeen toteuttamaan. Päätösesitys voidaan myös palauttaa valmisteluun tai jättää pöydälle.

Välineet: Listapalaverit, puheenjohtajiston ja kuntajohdon tapaamiset

Tiedoksianto

Päätös kirjataan ylös ja se annetaan tiedoksi. Tämä on viestinnän kannalta tärkeä vaihe, jossa tuodaan julki tehty päätös ja sen täytäntöönpanon yksityiskohdat. Kuntalaisilla ja luottamushenkilöillä on olemassa tiedonsaantioikeus. Viestintää tulisi toteuttaa jo valmisteluvaiheesta lähtien.

Välineet: Pöytäkirjat, asianosaisille suoraan ilmoittaminen, viralliset viestintä kanavat, some, tilaisuudet

Täytäntöönpano

Päätöksen täytäntöönpanolla toteutetaan päätöksen oikeus- ja tosiasialliset vaikutukset.

Välineet: Viestintä, oikaisuvaatimus ja valitukset

Lisää osallistamisen johtamisesta

Mitä se on ja miksi siihen tulisi pyrkiä?

- Osallistamisen johtaminen kunnissa tavoittelee systemaattisempaa osallistamista, kestävämpiä päätöksiä ja luottamusta herättävää julkista hallintoa
- Osallistamisen kohteena ovat kuntalaiset kuin myös luottamushenkilöt.
- Raportissa esitellään keskeisimpiä teemoja ja työvälineitä osallistamisen johtamiseen.
- Lataa julkaisu täältä:
<https://www.kuntaliitto.fi/julkaisut/2025/2331-osallistamista-johtamalla-kohti-kestavampaa-paatoksentekoa>

Pohjoismaiset esimerkit osallistamisesta

Marianne Pekola-Sjöblom,
tutkimuspäällikkö, Kuntaliitto

Kuntalaisten osallistaminen vaalien välillä - Esimerkkejä muista Pohjoismaista

Marianne Pekola-Sjöblom 13.5.2026

**Suomen kuntalaki (410/2015)
ja sen sisältämät
demokratiasäännökset (§ 20-29)
ovat pohjoismaista 'ykkösluokkaa'**

Ruotsi: Esimerkki

Tomelillan kunnasta

n. 14 000 as.

- Kuntalaisaloite
- Yrittäjän aloite
- Kaikille avoin kyselytunti ennen valtuuston kokousta
- Osallistuva budjetointi
- Tomelilla-paneeli
- Asukasdialogit
- ”Krångel” portaali
- jne.

Kontakta kommunen →

Våra kommunvägledare Martin, Carina, Oliver, Gabriella, Tove och Hannah gör det enkelt för dig att hitta rätt i kommunen.

Synpunkter och klagomål →

Vi ser idéer, synpunkter och klagomål som en möjlighet att förbättra och utveckla vår verksamhet.

Medborgarinitiativ →

Medborgarinitiativet kan jämföras med politikernas motioner och är din möjlighet att konkret delta i den lokala demokratin.

Företagarinitiativ →

Ett företagarinitiativ är en möjlighet för dig som företagare i kommunen att komma med förslag om saker kommunen ansvarar för.

Allmänhetens frågestund →

Inför kommunfullmäktiges sammanträden kan du som är folkbokförd i Tomelilla kommun ställa frågor som besvaras under sammanträdet.

Medborgarbudget →

Tomelilla kommun vill genom en medborgarbudget använda invånarnas engagemang och kunskap för att öka delaktighet och förbättra trivsel och livskvalitet i närmiljön.

Tomelillapanelen →

Tomelillapanelen består av en grupp representativt utvalda medborgare i Tomelilla kommun som några gånger per år svarar på enkäter för att ge input inför kommunala beslut.

Medborgardialoger →

Då och då bjuder vi in till medborgardialog där vi vill höra vad du som invånare anser.

Krångelportalen →

Tycker du att det är onödigt krångligt att ha kontakt med Tomelilla kommun? Berätta för oss i Krångelportalen.

Överklaga beslut →

Om du tycker att ett beslut som kommunen har fattat är fel, finns två olika sätt att överklaga beslutet.

Visselblåsarfunktion →

Visselblåsarsystemet är till för rapportering av missförhållanden inom kommunen.

Rådgivande organ →

Det viktigt att olika intressegrupper får sina röster hörda. Det hjälper också kommunen att utveckla tjänster och service.

Öppet intranät →

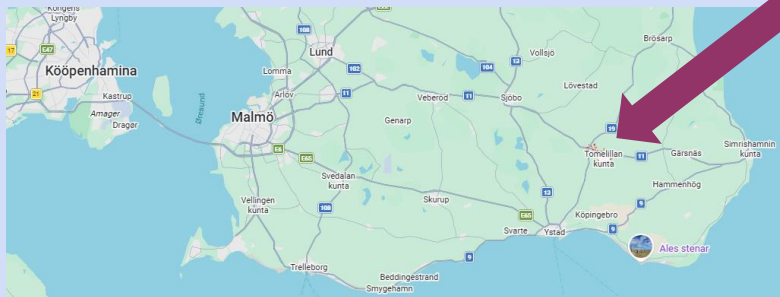
Tomelilla kommuns intranät är till för kommunens medarbetare, men är öppet för alla.

Diarietföring →

Kommunen är liksom andra myndigheter skyldig att föra register över de allmänna handlingar som finns förvarade hos kommunen.

Delgivning →

För att invånare ska kunna komma med synpunkter och ha möjlighet att överklaga ett beslut från kommunen, är kommunen skyldig att informera om beslutet.

Ruotsi: **Esimerkki Kiirunan kunnasta** 22 400 as.

”Kiiruna-aloite” ja kansalaiskeskustelut tulevaisuuden Kiirunasta

Kirunaförslaget

[Startsida](#) / [Kommun & demokrati](#) / [Så kan du påverka](#) / Kirunaförslaget

[SKRIV UT](#) [LYSSNA](#)

Kirunaförslaget är en möjlighet för dig som är folkbokförd i Kiruna kommun att påverka och delta i kommunens utveckling. Det kan du göra genom att lämna ett förslag eller rösta på ett förslag. Kirunaförslaget har ingen åldersgräns. Alla som är folkbokförda i Kiruna kommun är välkomna att delta!

Kommun & demokrati

Aktuellt

Borgerlig vigsel

Dataskyddsförordning

E-tjänster och blankett

Folkhälsa och folkhälso

Sammanträden, protokoll och förtroendevalda

Kommunens organisation

Kommunfakta

Så kan du påverka

Medborgardialog för framtidens Kiruna

Kommun & demokrati

Aktuellt

Kaikki ehdotukset, jotka ovat saaneet vähintään 25 ääntä äänestysjakson aikana, käsitellään ao. toimialalla, minkä jälkeen asiasta päätetään poliittisella tasolla. Poliittisella tasolla on tehtävä päätös ehdotuksesta vuoden kuluessa äänestyksen päättymisestä.

Ruotsi:

Esimerkki Nässjön kunnasta

Noin 31 000 as.

Steg för steg växte verktygslådan

- Kommundelsutveckling i dialog med arbetsgrupper
- Idékaféer om ny vision
- Idémöten om ny stadsdel
- Medborgarbudget
- Workshops för allmänheten, ex Platsvarumärket
- Visa förslag och samla in synpunkter på plats, ex Stadsparkens lekplats
- Digitala enkäter om olika stadsutvecklingsprojekt, ex Stortorget
- Kartverktyg för att fånga behov och synpunkter, ex Min gröna plats, brister i gång- och cykelvägnätet

Demokratiastategia

hyväksytty maaliskuussa 2026

Pohjana 7 asukasdialogia; ulkomaalaistaustaiset kielenopiskelijat, lukiolaiset, eläkeläiset, yhteiskunnallisista asioista kiinnostuneet pienempien kunnanosien asukkaat, vammaiset, lasten vanhemmat sekä kaikille avoin tilaisuus.

Kort om Nässjö kommun

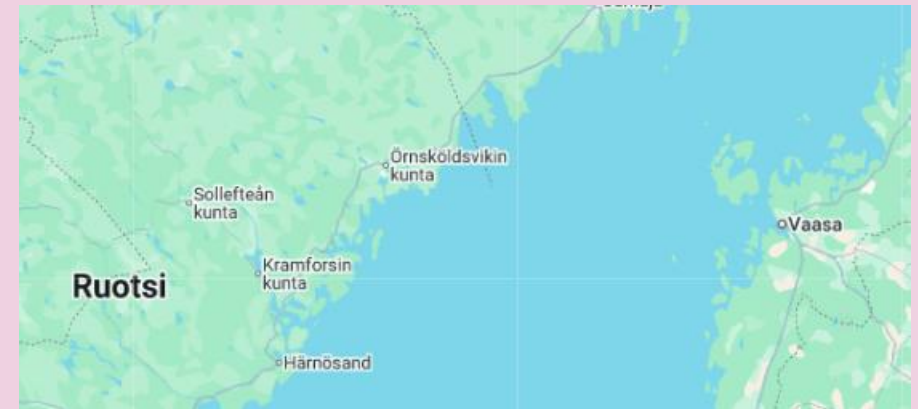
- Jönköpings län
- Ca 31 000 invånare
- Järnvägsknut - 6 ingående järnvägar
- Nässjö stad + 4 större tätorter och 8 mindre
- Kommunreformen 1971

Kaupunginosakehittämistä vuoropuheluna eri työryhmissä

- ✓ Ideakahvit uudesta visiosta
- ✓ Ideakokoukset uudesta kaupunginosasta
- ✓ Osallistava budjetointi
- ✓ Yleisölle suunnatut työpajat, esim. paikkabrändi
- ✓ Ehdotusten esittelyä ja palautteen keräämistä paikan päällä, Digitaaliset kyselyt eri kaupunkikehityshankkeista
- ✓ Karttatyökalut tarpeiden ja näkemysten keräämiseksi,
 - esim. kävely- ja pyöräilyverkoston puutteet jne.

Ruotsi: Esimerkki Örnsköldsvikin kunnasta n. 55 000 as.

Advisory Board

+

LUPP

+

Ungdomsforum och inflytandecafé

+

Unga kommunutvecklare

+

”Som ung räknar vi dig mellan 0 och 25 år.”

- **Nuorisofoorumi** (Ungdomsforum) on tarkoitettu 13–25-vuotiaille, jotka haluavat osallistua kunnan kehittämiseen.
- **Vaikuttamiskahvila** (Inflytandecafé) on tarkoitettu lukiossa opiskeleville.
- Nuorisofoorumissa ja vaikuttamiskahvilassa keskustellaan kiinnostavista aiheista muiden nuorten sekä kunnan viranhaltijoiden ja poliitikkojen kanssa.
- Nuorisofoorumi ja vaikuttamiskahvila järjestetään joka kevät ja syksy.

Ruotsi: Demokratiakasvatusta koulujen kanssa yhteistyötä tekemällä

Ta vara på riksdagsskolvalet och bjud in partierna

Samarbeta med skolorna

- Partibesök och/eller debatter
- Demokratidagar och -veckor
- Praktiskt (exvis valskärmar och lokaler)
- Rösträknare
- Dela kunskapsunderlag om unga (exvis LUPP-resultat)

- Kouluvaaleja on Ruotsissa järjestetty lähes 60 vuoden ajan.
- Kouluvaalit on suunnattu lukiolaisille sekä peruskoulun 7.–9.-luokkalaisille.
- Järjestämistehtävästä on vuodesta 2002 alkaen vastannut *Myndigheten för ungdoms- och civilsamhällesfrågor* (MUCF) yhteistyössä eri tahojen kanssa.
- Viimeisimpiin eduskuntakouluvaaleihin 2022 osallistui 1449 koulua kaikkiaan noin 90 prosentista kuntia ja yhteensä 500 000 oppilasta. Äänestysaktiivisuus 77,9 %.
- Lisätietoja www.mucf.se

Norja: Esimerkki Fredrikstadista

~ 86 000 as.

Demokratiguider

Esimerkki Norjasta: minsak.no

(tiedot poimittu 11.5.2026)

Kom med din sak!

Her inne kan du foreslå saker du mener vil gjøre din kommune eller fylkeskommune bedre.

På menyen til venstre kan du enten **foreslå en sak** selv, eller du kan **skrive under på en sak** som er foreslått i kommunen din og som du vil støtte. For å samle underskrifter kan du også dele saken med venner og kjente på e-post, Twitter eller Facebook. Hvis du samler nok underskrifter, må kommunen eller fylkeskommunen du bor i vurdere saken din.

Du trenger underskrifter fra **to prosent av innbyggerne**, alternativt 300 personer i kommunen eller 500 personer i fylket.

Alle kan foreslå saker i sin egen kommune eller fylkeskommune. Du må ikke ha stemmerett eller ha fylt 18 år.

Når må saken behandles?

Kommunestyret eller fylkestinget skal ta stilling til saken senest seks måneder etter at den har fått nok underskrifter. Det er ett unntak fra denne fristen. Seks månedersfristen gjelder ikke hvis saken blir henvist til behandling i forbindelse med en pågående plansak etter plan- og bygningsloven.

Hvor lenge kan en sak bli liggende?

Saker som ikke har nok underskrifter etter 12 måneder, blir lukket.

Nei til mer vindkraft i Marker kommune!

Marker, Østfold

Opprettet: 07.05.2026 av Kine Magnesen
Sluttdato for signering: 07.11.2026

Bydelsinitiativ Stampa!

Lillehammer, Innlandet

Opprettet: 01.05.2026 av Trond Schreiner
Sluttdato for signering: 01.11.2026

Offentlig hundepark på Borgen

Ullensaker, Akershus

Opprettet: 11.02.2026 av Filip Landrø
Sluttdato for signering: 11.08.2026

BEVAR RABARBRAPARKEN!

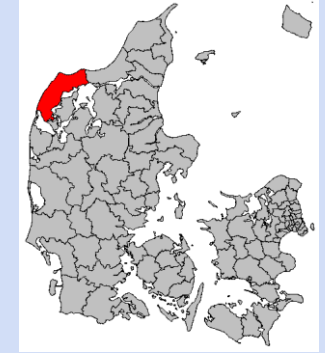
Trondheim, Trøndelag

Opprettet: 06.02.2024 av Charles-E. François
Sluttdato for signering: 06.08.2024

Tanska: Esimerkki Thistedin kunnasta

~ 43 00 as.

Thy-modellen – Äänestys energiahankkeista

Thistedin kunta on luonut **Thy-modellen-mallin**, jossa **asukkaat äänestävät suoraan tuuli- ja aurinkoenergiaprojekteista**.

- Äänestys tapahtuu sähköisesti e-Boks-palvelun kautta
- Tulokset vaikuttavat siihen, mitkä hankkeet etenevät
- Tavoitteena on varmistaa paikallinen hyväksyntä vihreälle siirtymälle.

-> Malli yhdistää demokratian ja kestävä kehityksen konkreettisella tavalla.

Bæredygtighed Projekter Samfund

Thy-modellen gav KLs Klimapris 2026

📅 20. april 2026

KL's Klima & Miljø Topmøde: Thisted Kommune vinder årets Klimapris med Thy-modellen. Med tidlig borgerinddragelse og lokal opbakning har de gjort flere vedvarende energiprojekter til virkelighed.

Thy-modellen er en metode til at udvikle og realisere VE-projekter med stærk lokal forankring. Modellen sikrer, at borgere bliver inddraget tidligt i processen, når der planlægges solceller og vindmøller.

Kansalaisaktiivisuutta Ahvenanmaalla

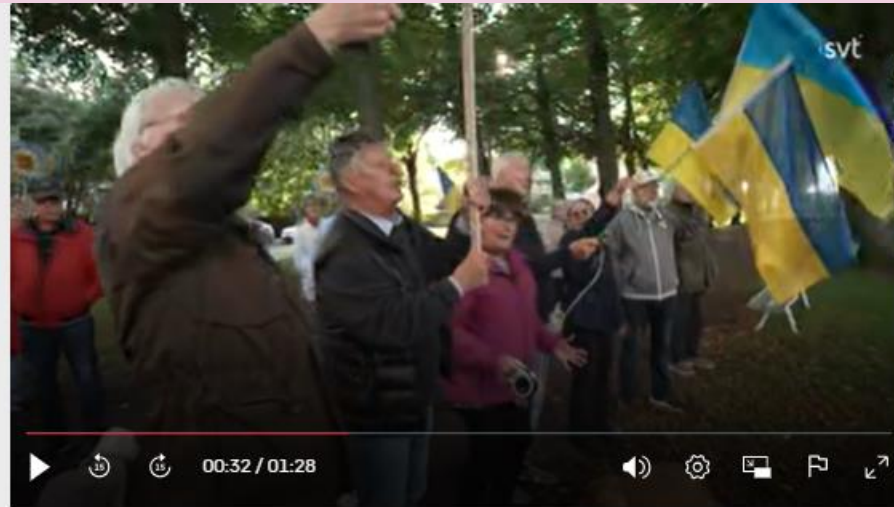
Tusen dagar sedan kriget i Ukraina inleddes – i Mariehamn fortsätter demonstranter samlas utanför Rysslands konsulat

Demonstrationerna är ett sätt att uttrycka sitt stöd för Ukraina, men också en plats för gemenskap och för att dela med sig av den senaste informationen om kriget.

MARIA LAMMASSAARI, JOHANNA MANU, TOPI NURMILAAKSO

19.11.2024 6:14

Mielenosoittajat kokoontuvat päivittäin Venäjän konsulaatin eteen Maarianhaminassa.
Foto: Makan Rahmati/SVT

Maarianhaminan Ukraina- mielenosoitukset jatkuneet jo yli 1300 päivää

UPPDATERAD 28 OKTOBER 2025 PUBLICERAD 27 OKTOBER 2025

Mielenosoituksia on järjestetty Venäjän konsulaatin edustalla joka päivä taukoamatta helmikuusta 2022 lähtien, kun Venäjä aloitti hyökkäyssodan Ukrainaa vastaan. Yksi mielenosoituksen järjestäjistä on Mosse Wallén.

<https://www.svt.se/nyheter/utiset/maarianhaminan-ukraina-mielenosoitukset-jatkuneet-jo-yli-1300-paivaa>

...ja jatkuvat
edelleen !

Varje dag klockan 17 samlas personer med Ukrainas flaggor och plakat med slagord på ett parkstråk framför det ryska konsulatet i Mariehamn. Demonstranterna motsätter sig inte konsulatet i sig utan använder det som en samlingsplats för att demonstrera mot kriget i Ukraina.

Kiitos!

Marianne Pekola-Sjöblom

p. 050 337 5634

marianne.pekola-sjoblom @ kuntaliitto.fi

@M_PekolaSjoblom

www.kuntaliitto.fi

www.kommunforbundet.fi

Keskustelu: Nuoret luottamushenkilöt osallistumassa ja osallistamassa

**KUNTA
LIITTO**

Kommun-
förbundet

Kuntapäätäjä -Live

Tietoa kuntajohtamisesta ja demokratiasta

Vuoden 2026 tilaisuudet

✓ Luottamushenkilöt osallistumassa ja osallistamassa päätöksentekoon	13.5. klo 15-16
✓ Nuorten tulevaisuususkon kestävämmässä päätöksenteossa	10.6. klo 15-16
✓ Demokratian tilannekuva	26.8. klo 15-16
✓ Kuntajohtajan työ ja työhyvinvointi	4.11. klo 15-16
✓ Kuntakentän kiinnostavimmat keskustelut vuonna 2026	9.12. klo 15-16

Lisää tietoa tapahtumista ja ilmoittautuminen:

<https://www.kuntaliitto.fi/valtuutettu/kuntapaattajalive>

**KUNTA
LIITTO**

Kommun-
förbundet